

Lag om ändring i rättegångsbalken;

SFS 1984: 131

Utkom från trycket
den 17 april 1984

utfärdad den 29 mars 1984.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om rättegångsbalken
dels att 1 kap. 3 §, 2 kap. 4 §, 5 kap. 8 §, 9 kap. 7 §, 36 kap. 1 §, 42 kap. 4
och 5 §§, 47 kap. 4 och 5 §§, 50 kap. 7, 8, 20 och 21 §§, 51 kap. 7, 8, 14 och
19–21 §§, 52 kap. 1 och 6 §§, 55 kap. 7 och 12 §§, 56 kap. 7 § samt rubriken
till 9 kap. skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i balken skall införas två nya paragrafer, 9 kap. 10 § och 42 kap.
8 a §, med nedan angivna lydelse.

1 kap.

3 §² En tingsrätt är i tvistemål domför med tre lagfarna domare. Flera än
fyra lagfarna domare får inte sitta i rätten.

I brottmål skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämnde-
män. I mål om åtal för brott, för vilket inte är stadgat lindrigare straff än
fängelse i två år, skall rätten dock bestå av en lagfaren domare och fem
nämndemän. Om det behövs med hänsyn till målets omfattning eller någon
annan särskild omständighet, får ytterligare en nämndeman utöver vad
som följer av första eller andra meningen sitta i rätten.

Kan huvudförhandlingen i ett brottmål beräknas kräva minst fyra
veckor, får två lagfarna domare sitta i rätten förutom nämndemännen.

Om det inträffar förfall bland nämndemännen sedan huvudförhandlingen
har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämnde-
män eller, i mål som avses i andra stycket andra meningen, med en
lagfaren domare och fyra nämndemän.

Tingsrätt är domför med en lagfaren domare
när mål avgörs utan huvudförhandling,
vid annan handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller vid syn
på stället,

vid sådan huvudförhandling i tvistemål som hålls i förenklad form och
vid annan huvudförhandling i tvistemål, när det är tillräckligt med hänsyn
till målets beskaffenhet att målet avgörs av en enda domare och parterna
samtycker till det,

vid huvudförhandling och syn på stället i mål om brott för vilket inte är
stadgat svårare straff än böter eller fängelse i högst sex månader, under
förutsättning att det inte finns anledning att döma till annan påföljd än
böter.

2 kap.

4 §³ Hovrätt är domför med tre lagfarna domare. I mål som överklagats
från tingsrätt skall dock minst fyra lagfarna domare delta i hovrätten, om

¹ Prop. 1983/84: 78, JuU, rskr 152.

² Senaste lydelse 1983: 370.

³ Senaste lydelse 1982: 1123.

tingsrätten bestått av tre eller flera lagfarna domare. Flera än fem lagfarna domare får inte delta i hovrätten.

I brottmål gäller, i stället för bestämmelserna i första stycket, att hovrätten är domför med tre lagfarna domare och två nämndemän. Flera än fyra lagfarna domare och tre nämndemän får inte delta. Förekommer ej anledning att döma till svårare straff än böter, är hovrätten dock domför även med den sammansättning som anges i första stycket. Detsamma gäller vid handläggning som ej sker vid huvudförhandling.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse är hovrätten domför med en lagfaren domare.

Regeringen bestämmer i vilken omfattning åtgärd, som avser endast beredandet av ett mål, får vidtas av en lagfaren domare i hovrätten eller av en annan tjänsteman vid denna.

5 kap.

8 §⁴ En tolk har rätt till skälig ersättning för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget krävt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fastställer taxa som skall tillämpas vid bestämmande av ersättning. Ersättningen betalas av allmänna medel.

9 kap. Om straff, vite och hämtning

7 § Rätten får, om en part eller någon annan bör komma tillstådes eller infinna sig personligen vid en förhandling, förelägga vite. Om någon särskild föreskrift om föreläggande har meddelats, skall den gälla.

Skall ett föreläggande, som enligt särskild föreskrift skall förenas med vite, delges någon som vistas utom riket, får rätten underlåta att förelägga vite, om delgivning annars inte kan ske i den främmande staten. Föreläggandet skall i övrigt vid den fortsatta handläggningen av målet anses jämställt med ett vitesföreläggande.

10 § Skall någon hämtas till ett sammanträde inför rätten, får han, om ej annat följer av vad som sägs nedan, inte omhändertags tidigare än vad som är nödvändigt för att han skall kunna inställas omedelbart till sammanträdet.

Har ett hämtningsförsök tidigare misslyckats eller finns det annars på grund av vad som är känt om den som skall hämtas särskild anledning till det, får rätten eller polismyndighet besluta att han får omhändertags tidigare än vad som följer av första stycket. Omhändertagande får i sådant fall ske högst sex timmar eller, om rätten beslutat, högst arton timmar tidigare än vad som följer av första stycket. Vid rättens prövning skall särskilt beaktas vilka olägenheter det kan antas medföra att den som skall hämtas inte är närvarande vid sammanträdet inför rätten.

Den som har omhändertagits enligt andra stycket är skyldig att i avvaktan på inställelsen stanna kvar på polisstation eller annan plats som bestäms av polismyndigheten.

Den som har omhändertagits enligt denna paragraf får inte underkastas annan inskränkning i sin frihet än som påkallas av ändamålet med omhändertagandet, ordningen eller allmän säkerhet.

36 kap.

1 § Var och en, som inte är part i målet, får höras som vittne. I brottmål får dock målsäganden inte vittna, även om han ej för talan.

I brottmål får vittnesförhör inte heller äga rum med någon som har åtalats för medverkan till den gärning förhöret gäller eller för någon annan gärning som har omedelbart samband med den gärningen.

Vad som sägs i andra stycket om den som har åtalats skall också gälla den som för gärning som där avses

1. är skäligen misstänkt och har underrättats om misstanken enligt 23 kap. 18 §,
2. har meddelats strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot eller av militär befattningshavare ålagts disciplinstraff, eller
3. till följd av beslut enligt bestämmelser om åtalsunderlåtelse eller särskild åtalsprövning ej har åtalats.

Skall någon som avses i andra eller tredje stycket höras i en rättegång som inte avser åtal mot honom själv, gäller i fråga om kallelse till förhandling och påföljd för utevaro från förhandlingen samt i fråga om förhöret vad som sägs om tilltalade i 31 kap. 4 §, 45 kap. 15 § och 46 kap. I fråga om rätt till ersättning för inställelse vid förhandling gäller 36 kap. 24 och 25 §§.

42 kap.

4 § Följer käranden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansöknings avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång.

Ansöknings skall också avvisas, om det är uppenbart att målet på grund av rättegångshinder inte kan tas upp till prövning.

5 § Avvisas ej ansöknings, skall rätten utfärda stämning på svaranden att svara på käromålet. Om kärandens framställning inte innefattar laga skäl för käromålet eller om det annars är uppenbart att detta är ogrundat, får rätten dock genast meddela dom i målet utan att stämning utfärdas.

Utfärdas stämning, skall denna delges svaranden tillsammans med stämningsansöknings och därvid fogade handlingar.

8 a § Är saken sådan att förlikning därom är tillåten, får en part föreläggas att slutligt bestämma sin talan och uppge de bevis han åberopar, om det är påkallat med hänsyn till hur parten utfört sin talan tidigare under målets handläggning. Efter det att tiden för yttrande har gått ut, får parten inte åberopa någon ny omständighet eller något nytt bevis, om han inte gör sannolikt att han har haft giltig ursäkt för sin underlåtenhet att åberopa omständigheten eller beviset tidigare.

47 kap.

4 § Följer målsäganden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i ansvarsfrågan. Detsamma gäller om något intyg som avses i 2 § tredje stycket inte har företetts.

5 § Avvisas ej ansökningen, skall rätten utfärda stämning på den tilltalade att svara på åtalet. Om målsägandens framställning inte innefattar laga skäl för åtalet eller om det annars är uppenbart att detta är ogrundat, får rätten dock genast meddela dom i målet utan att stämning utfärdas.

Utfärdas stämning, skall denna delges den tilltalade tillsammans med stämmningsansökningen och därvid fogade handlingar.

50 kap.

7 § Uppfyller vadeinlagen ej föreskrifterna i 4 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga vadekäranden att avhjälpa bristen.

Följer vadekäranden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall vadetalan avvisas, om vadeinlagen är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

8 §⁵ För målets beredande skall vadeinlagen med därvid fogade handlingar delgivas vadesvaranden och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftligt genmäle.

Om det är uppenbart att vadetalan är ogrundad, får hovrätten dock genast meddela dom i målet utan att någon åtgärd enligt första stycket vidtas.

Har underrätten avslagit yrkande om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller förordnat om hävande av sådan åtgärd, äge hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla, till dess annorlunda förordnas. Har underrätten beviljat åtgärd, som nu sagts, eller förordnat, att dom må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft, äge ock hovrätten omedelbart förordna, att vidare åtgärd för verkställighet ej må äga rum.

20 § Har vadekärandens talan förfallit enligt 19 § och förelåg för hans utevaro laga förfall som han inte kunnat anmäla i tid, skall hovrätten på ansökan av honom återuppta målet.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom två veckor från den dag då beslutet meddelades. Om käranden uteblir på nytt, är hans rätt till återupptagande av målet förfallen.

21 §⁶ Hovrätten får avgöra mål utan huvudförhandling,

1. om vadetalan medgivits,
2. om det är uppenbart att vadetalan är ogrundad,
3. om båda parter har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller förklarat sig inte ha något att erinra häremot, eller

⁵ Senaste lydelse 1981: 828.

⁶ Senaste lydelse 1971: 218.

4. om värdet av det varom talan fullföljts uppenbart inte uppgår till det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde vid tidpunkten för tingsrättens dom och inte båda parter har begärt huvudförhandling.

Vid beräkningen av värdet enligt första stycket 4 bortses från rättegångskostnader och sådan ränta som har upplupit efter det att talan väckts.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

51 kap.

7 § Uppfyller vadeinlagen ej föreskrifterna i 4 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga vadekäranden att avhjälpa bristen.

Följer vadekäranden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall vadetalan avvisas, om vadeinlagen är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

8 § För målets beredande skall vadeinlagen med därvid fogade handlingar delgivas vadesvaranden och föreläggande meddelas honom att inkomma med skriftligt genmäle.

Om det är uppenbart att vadetalan är ogrundad, får hovrätten dock genast meddela dom i målet utan att någon åtgärd enligt första stycket vidtas.

Har underrätten avslagit yrkande om åtgärd, som avses i 26–28 kap., eller förordnat om hävande av sådan åtgärd, äge hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla, till dess annorlunda förordnas. Har underrätten beviljat åtgärd, som nu sagts, äge hovrätten omedelbart förordna, att vidare åtgärd för verkställighet av beslutet ej må äga rum. Är fråga om häktning eller reseförbud, må hovrätten ock utan motpartens hörande göra ändring i underrättens beslut.

14 § Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

En enskild vadekärande skall föreläggas att komma tillstädes vid påföljd att hans vadetalan annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall han också erinras om bestämmelsen i 19 § första stycket andra meningen. En enskild vadesvarande skall, om han är skyldig att infinna sig personligen eller hans närvaro annars är av betydelse för målets handläggning eller utredning, föreläggas vite. Finns det i fråga om den tilltalade anledning anta att han inte skulle iaktta ett sådant föreläggande, får hovrätten förordna att han skall hämtas till rätten. Meddelas inte något sådant föreläggande eller förordnande skall svaranden erinras om att målet kan komma att avgöras utan hinder av att han uteblir. Hovrätten förordnar om inställandet av en tilltalad, som är anhållen eller häktad.

Skall i mål om allmänt åtal målsägande höras i anledning av åklagarens talan, skall han vid vite kallas att vid huvudförhandlingen infinna sig personligen.

Hovrätten bestämme tillika, om vittne eller sakkunnig skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skola underrättas om beslutet. Om kallande av vittne eller sakkunnig gälle vad i 36 och 40 kap. är stadgat.

19 § Om en enskild vadekärande uteblir från huvudförhandling, förfaller hans vadetalan. Detsamma gäller, om en enskild vadekärande, som ålagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud och hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet.

Om en enskild vadesvarande uteblir och vite har förelagts honom, får hovrätten i stället för att förelägga nytt vite besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om en enskild vadesvarande, som vid vite förelagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud.

Underlåter i mål om allmänt åtal en målsägande, som skall höras i anledning av åklagarens talan, att infinna sig personligen, gäller andra stycket.

Om vite har förelagts vadesvaranden eller om denne skall hämtas till rätten och hämtning inte kan ske, får hovrätten avgöra målet trots att vadesvaranden inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om en enskild vadekärande, som förelagts att infinna sig personligen, inställt sig endast genom ombud.

20 § Har vadekärandens talan förfallit enligt 19 § och förelåg för hans utevaro eller underlåtenhet att infinna sig personligen laga förfall som han inte kunnat anmäla i tid, skall hovrätten på ansökan av honom återuppta målet.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom två veckor från den dag då beslutet meddelades. Om käranden sedan målet återupptagits uteblir från huvudförhandling eller underlåter att följa ett föreläggande att infinna sig personligen, är hans rätt till återupptagande av målet förfallen.

21 §⁷ Hovrätten får avgöra mål utan huvudförhandling,

1. om talan av åklagaren förs endast till den tilltalades förmån,
2. om talan, som förs av den tilltalade, biträts av motparten,
3. om det är uppenbart att vadetalan är ogrundad, eller
4. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller att ådöma honom påföljd eller döma honom till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening.

Med de påföljder som anges i första stycket 4 likställs utdömande av vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, förordnande enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken.

Har i fall som avses i första stycket en part begärt huvudförhandling, skall sådan hållas, om det inte är uppenbart obehövt.

Förs talan även om annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 21 § får prövas utan huvudförhandling.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

1 §⁸ Vill någon anföra besvär mot underrätts beslut, skall han inom två veckor från den dag då beslutet meddelades inkomma med besvärslaga till underrätten. Om ett beslut under rättegången inte har meddelats vid sammanträde för förhandling och det inte heller vid något sådant sammanträde har tillkännagivits när beslutet kommer att meddelas, skall dock besvärstiden räknas från den dag då klaganden fick del av beslutet. Klagan över beslut om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller om åläggande av reseförbud eller i fråga, som avses i 49 kap. 6 §, är inte inskränkt till viss tid.

Om skyldighet att anmäla missnöje med beslut, som avses i 49 kap. 3 § eller 4 § första stycket 1, 2, 3, 7, 8 eller 9, stadgas i nämnda kapitel.

6 § Uppfyller besvärslagan ej föreskrifterna i 3 § eller är den eljest ofullständig, skall hovrätten förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall besvärstalan avvisas, om besvärslagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i hovrätten.

55 kap.

7 §⁹ Uppfyller revisionsinlagen ej föreskrifterna i 4 § första, tredje eller femte stycket eller är den eljest ofullständig, skall högsta domstolen förelägga revisionskäranden att avhjälpa bristen.

Följer revisionskäranden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall revisionstalan avvisas, om revisionsinlagen är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i högsta domstolen.

12 §¹⁰ Högsta domstolen får avgöra ett mål utan huvudförhandling, om målet upptagits omedelbart av hovrätten.

Skall ett mål eller en viss fråga som uppkommit i ett mål avgöras av högsta domstolen i dess helhet, får det ske utan huvudförhandling.

Beträffande avgörande i övrigt i högsta domstolen av mål utan huvudförhandling skall i tvistemål 50 kap. 21 § och i brottmål 51 kap. 21 § tillämpas.

56 kap.

7 §¹¹ Uppfyller besvärslagan ej föreskrifterna i 4 § första, tredje eller fjärde stycket eller är den eljest ofullständig, skall högsta domstolen förelägga klaganden att avhjälpa bristen.

Följer klaganden inte ett föreläggande enligt första stycket, skall besvärstalan avvisas, om besvärslagan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i högsta domstolen.

⁸ Senaste lydelse 1981: 1294.

⁹ Senaste lydelse 1981: 1088.

¹⁰ Senaste lydelse 1971: 218.

¹¹ Senaste lydelse 1981: 1088.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.
2. Äldre bestämmelser om tingsrätternas domförhet gäller alltså vid huvudförhandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet samt vid överläggningar och omröstningar i anslutning till sådana huvudförhandlingar.
3. Äldre bestämmelser om hovrätternas domförhet gäller alltså i mål där den slutliga handläggningen har påbörjats före ikraftträdandet.
4. Äldre bestämmelser om avvisning av ofullständiga stämningsansökningar samt vade-, revisions- och besvärinlagor gäller alltså i fråga om ansökningar och inlagor som har kommit in till rätten före ikraftträdandet.
5. Äldre bestämmelser om rätt till återupptagande av ett tvistemål eller ett brottmål i en hovrätt efter det att hovrätten förklarat vadetalan i målet förfallen gäller alltså, om vadetalan har förklarats förfallen före ikraftträdandet.
6. Äldre bestämmelser om tid för anförande av besvär över en underretts beslut gäller alltså beträffande beslut som inte har meddelats vid sammanträde för förhandling men i fråga om vilka tiden för meddelandet har tillkännagivits före ikraftträdandet.

På regeringens vägnar

STEN WICKBOM

Peter Löfmarck
(Justitiedepartementet)

